

Povědomí veřejnosti o působení sekt ve Zlínském kraji

Jiří Luňák

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří LUŇÁK

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Povědomí veřejnosti o působení sekt ve Zlínském kraji

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení si konkrétního cíle
2. Zvládnutí teorie (nadstandardní vhled do problému)
3. Vyhledání a zpracování konkrétních údajů
4. Provedení výzkumu formou dotazníkového šetření
5. Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu
6. Přijetí odpovídajících závěrů popř. navržení využití práce v reálu

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VOJTÍŠEK, Z. Encyklopedie náboženských směrů v České republice. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

HORA, L. Problematika tzv. alternativní religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-106-4.

BŮCHNEROVÁ, B. Co máme vědět o sektách. 1. vydání. Praha: Amulet, 1999. ISBN 80-86299-02-3.

VOJTÍŠEK, Z. Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství. 1. vydání. Brno: L. Marek, 2005. ISBN 80-86263-69-X.

REJCHRT, L. Pavučiny. 1. vydání. Praha: Oliva, 1995. ISBN 80-85942-13-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Karel Gamba

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

25. května 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

L.S.

Ing. Jitka Chudarová
pověřená děkanka

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o přehledu, jaký má veřejnost o náboženské scéně, jejím vztahu a postoji k alternativním religiozitám a názoru na jejich působení a aktivity. V teoretické části je proto rozebrán význam slova sekta, jeho definice, znaky sekty s bližším rozbohem pojmu manipulace a vůdce jako i souvislosti s politickými změnami po roce 1989 a možnost registrace náboženské skupiny jako církve.

Klíčová slova:

sekta, nové náboženské hnutí, nebezpečí sekt, manipulace, vůdce, alternativní religiozita, církev, víra

ABSTRACT

The Bachelor thesis treats of survey which public has about religious scene, its relation and position to alternative religions and its opinion of religion's working and activities. Therefore meaning of word „sect“, its definition, characters of a sect with more detailed analysis of the terms „manipulation“ and „leader“ are parsed in the theoretic part such as connections with political changes after the year 1989 and possibility of registration a religious group as a church.

Keywords:

sect, moral rearmament, dangerous of sects, manipulation, leader, alternative religion, church, faith

*„Tolerance není lhostejnost, ale moudrá víra,
že i ten druhý může mít pravdu.“*

Jiří Menzel

Děkuji vedoucímu této práce Mgr. Karlu Gambovi za odbornou pomoc, cenné rady a vedení, které mi poskytl při zpracování méj bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HISTORIE	10
2 POJEM „SEKTA“	11
2.1 DEFINICE	12
2.2 NOVÁ NÁBOŽENSKÁ Hnutí	13
3 DĚLENÍ SEKT	14
3.1 KLASIFIKACE PODLE BRYANA WILSONA:.....	14
3.2 KLASIFIKACE PODLE RONALDA ENROTHA:	14
3.3 KLASIFIKACE PODLE DAGMAR DĚMJANČUKOVÉ:.....	15
3.4 KLASIFIKACE PODLE RADOSLAVA GOLDMANN:	15
4 ZNAKY SEKTY	16
4.1 MANIPULACE	18
4.1.1 Metoda manipulace	18
4.2 AUTORITA	19
4.3 FUNDAMENTALISMUS.....	19
4.4 UZAVŘENOST	19
4.5 UTAJENÍ	19
5 POVAHA SEKT	21
5.1 MÝTY.....	21
6 JAK PROBÍHÁ NÁBOR	22
7 VŮDCE	23
7.1 POJEM VŮDCE.....	23
7.2 ZNAKY VŮDCE.....	24
8 JAK SEKTA ROSTE	25
8.1 MOTIV.....	25
8.2 ATRAKTIVNÍ SEKTA.....	26
8.3 CÍLOVÁ SKUPINA.....	26
9 POSTAVENÍ RELIGIOZITY V ČR PO ROCE 1989	28
10 STŘEDISKA PRO STUDIUM SEKT	30
10.1 ČESKÁ REPUBLIKA	30
10.2 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32

11 PRAKTICKÁ ČÁST	33
11.1 VOLBA METODY	33
11.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ	33
11.3 ANALÝZA DOTAZNÍKŮ.....	33
11.3.1 Asociace pojmu „sekta“	33
11.3.2 Vztah k sektám	34
11.3.3 Setkání se sektou	37
11.3.4 Nabízení služeb	38
11.3.5 Prospěšnost sekt	38
11.3.6 Nebezpečnost sekt	39
11.3.7 Zákaz sekt.....	39
11.3.8 Orientace v náboženském spektru.....	40
11.3.9 Zdroje informací.....	41
11.3.10 Míra tolerance k sektám	42
11.3.11 Ovlivnitelná věková kategorie	42
11.3.12 Ovlivnitelná společenská vrstva.....	43
11.3.13 Vhodnost diskuze o problematice sekt ve školách.....	44
11.3.14 Vyučování náboženství	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Náboženská svoboda v České republice po roce 1989 otevřela nový prostor pro další religiózní společenství. Od té doby se již pojmy náboženství, vyznání nebo víra posunuly jiným směrem a společně tak rozšířily pole asociací. Už dávno není slovo „Bůh“ chápáno jen v tradičním křesťanském významu, už dávno není záležitostí většiny obyvatel této země, už dávno není synonymem pro veřejné tabu.

Stejně jako při otevření nového obchodu vyjdete vstříc zákazníkům, kteří u Vás chtějí nakupovat, protože je to blíže jejich bydlišti, dáte příležitost i zlodějům a kapsářům, kteří se ve Vašem obchodě chtějí obohatit na úkor druhých. Tak i ve spektru náboženských společenství se objeví skupiny, které do jisté míry parazitují na druhých a spíše než-li svým členům pomáhají, je vykořisťují.

Sekta – termín, který snad v celé společnosti vyvolává negativní asociace. Pokud se ale člověk má vyjádřit k tomu, co pojem znamená, zpravidla zůstává jen u dojmu, pocitu, emocí. Stále více vychází najevo, že sektou může každý člověk myslet něco jiného. Spousta lidí dává přednost vlastním, i když rozdílným představám před snahou hlouběji proniknout do tématu. Příkladem toho jsou lidé, kteří jako sektu vnímají i náboženskou společnost, která již je zákonně registrovaná jako církev.

Náboženská tradice je v našem národě zastoupena v stále menší a menší míře. Nejspíš nebudeme daleko od pravdy, když řekneme, že v některých oblastech naší země je zatížen pejorativním významem jakýkoli druh náboženství (včetně tradičních), a pak se nemůžeme divit, že samotné slovo sekta vzbuzuje přinejmenším odpor. Není ale řešením, zdaleka se vyhýbat tomuto tématu (nemluvě o podezření z xenofobie). Lze-li si klást otázky, pak: Kolik toho o sektách víme? Můžeme se s klidným svědomím postavit k tomuto problému čelem? Nebo se ve spěchu zavřeme do ulity z obavy, že se nachytáme na vlastní nevědomost?

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE

Většina sekt vznikla v Americe a původně pochází z křesťanského prostředí nebo z východních hnutí, další vycházejí ze světa okultismu a iracionálna.

Pokud se dnes hovoří o náboženských skupinách nebo hnutích působících v ČR, jsou tím zpravidla myšlena ta hnutí, která vznikla a působila v USA od 60. let 20. století, a která zaujala českou veřejnost v již nábožensky svobodném prostředí po roce 1989. K těmto hnutím bývají přiřazována i starší hnutí, která se ovšem u nás zviditelnila právě až po roce 1989, a samozřejmě i hnutí mladší. Počet skupin, které u nás působí a které mohou být označeny jako nová náboženská hnutí, jistě přesahuje sto, ve Spojených státech je to pak více než dva tisíce skupin. (Vojtíšek, 2007)

Při snaze dostat se ke kořenům, ze kterých sekta vyklíčila, je vhodné oddělit sekty křesťanského původu od těch, které vycházejí z jiných náboženství nebo z jistého humanistického základu. Problematictější bývá rozlišení sekt křesťanského původu od církví, církevních komunit a legitimních hnutí v rámci církví.

Z Dokumentů katolické církve z let 1986-1994 poznáváme různý původ těchto hnutí tedy jakési domácí zázemí, ze kterého se vydělila. Jedná se o:

- *„Fundamentalistická biblická hnutí*
- *Skupiny křesťanského původu, o jejichž proklamované pravověrnosti lze diskutovat*
- *Hnutí vycházející z velkých východních náboženství*
- *Lokální prorocká hnutí, často synkretické povahy*
- *Hnutí gnosticky zaměřená, zvláště různé formy hnutí „New Age“*
- *Filozofická a psychologická hnutí západního původu*
- *Pseudonáboženská hnutí, charakterizovaná sklony k magii a okultismu“ (Gallagher, 1997, s. 19)*

2 POJEM „SEKTA“

Podle religiózního pojetí vychází pojem „sekta“ z řeckého αἵρεσις, (hairesis, hereze, doslovně „výběr“), které se na několika místech vyskytuje v Novém Zákoně ve významu odštěpené náboženské skupiny.

Slovo heresis se časem začalo prosazovat spíše pro označení bludné nauky, pojem „secta“ se pak začal patrně odvozovat od slovesa „sequi“ ve významu „následovat“, pro označení skupin, které tuto nauku sdílely a následovaly, a tak se oddělovaly od církve. (Vojtíšek, 2005)

Mylná teorie, že pojem je odvozen z latinského „secare“ (tj. oddělovat, přerušit, odříznout), vznikla patrně proto, že se těmto skupinám přisuzovaly především separatistické tendence jako její hlavní atribut. Někde se ještě toto etymologické vysvětlení uvádí. (Hora, 1995)

Výraz „sekta“ ale nemá všude ve světě stejný význam. Například v Latinské Americe je tendence používat tento termín pro všechny nekatolické skupiny, i když náleží k tradičním protestantským církvím. Rovněž v Latinské Americe – v kruzích, které jsou přístupnější ekumenismu – se slovo „sekta“ vztahuje výhradně na extrémistické nebo agresivní skupiny. V západní Evropě pak má toto slovo negativní příděch, zatímco v Japonsku jsou nová náboženství šintoistického nebo buddhistického původu nazývána „sekty“, aniž by byl tento výraz považován za jakkoli pejorativní. (Gallagher, 1997)

Jak píše Hora, v běžném povědomí lidí se sebou leckdy přináší vyslovení tohoto slova představu „uzavřeného a do jisté míry i výjimečného seskupení věřících, kteří se nějakým způsobem vydělili z občanské (či církevní) společnosti, vyjadřují kritické pozice vůči svým oponentům (tj. především vůči církvím).“ (Hora, 1995, s. 76)

Právě pejorativnost tohoto pojmu se ukázala na konci 60. a především v 70. letech 20. století, kdy množství nových, často velmi exotických náboženských skupin překvapilo, západní svět. (Vojtíšek, 2005)

Podle Vojtíška je toto označení užíváno většinou společností pro ta náboženská hnutí a skupiny, o kterých má dostatek informací, ale které zároveň touto společností nejsou přijímány a respektovány, tedy jsou s ní v konfliktu. V tomto konfliktu je výraz „sekta“ velmi

účinnou zbraní, neboť bez dalšího vysvětlování diskvalifikuje tato nová hnutí jako nepřijatelná, případně i nebezpečná. (Vojtíšek, 2007)

2.1 Definice

Rejchrt se při definování sekty drží teorie, která byla zmíněna výše, a to, že původ slova „sekta“ je patrně odvozen z latinského „sequor“, následuji, či od „seco“, dělím. Popisuje tedy tuto skupinu jako „*směr, který se od většího společenství oddělil a sleduje vlastní cestu.*“ (Rejchrt, 1995, s. 47) Zdůrazňuje snahu toto označení použít také pro nová náboženství, která odmítají skutečný rozhovor o své „pravdě“ a získávají přitom své stoupence více či méně skrytou manipulací. (Rejchrt, 1995)

Vojtíšek ve své publikaci nabízí hned dvě možná pojetí definice sekta. To první vychází z „Malého teologického slovníku“ Karla Rahnera (1904-1984). Slovník nachází od 60. let 20. století své místo zejména mezi římskými katolíky na celém světě. Podává nám dvě hlediska – sociologické a teologické – které heslo „sekta“ obsahuje: „*Sekta je název pro náboženské skupiny nejrůznějšího historického původu, úmyslů, složení a forem projevu. Z hlediska sociologie náboženství lze sektu pojímat jako přiměřené sociální uspořádání poznávacích menšin, které se musí od okolního světa oddělovat jako malé uzavřené skupiny, aby své odchylné chápání skutečnosti stabilizovaly. Menší počet příslušníků, kterým se odlišuje sekta od velkých církví, je tedy sociálně-psychologickým důsledkem jejího učení odchylovajícího se od církevní dogmatiky.*“ (Vojtíšek, 2005, s. 14)

Ve druhém pojetí využívá podobné definice, jakou přijala Nadace americké rodiny (AFF) na konferenci roku 1985: „*Skupina nebo hnutí, které vykazuje velkou nebo nadměrnou oddanost některé osobě, ideji nebo věci, a používá neetické manipulativní techniky přesvědčování a ovládnutí mysli (např. izolace od dřívějších přátel a rodiny, zneschopnění, používání zvláštních metod ke zvýšení sugestibility a podřízenosti, účinné skupinové tlaky, řízení informací, zbavení individuality nebo kritického úsudku, vytvoření totální závislosti na skupině, vytvoření strachu ji opustit atd.), které jsou určeny k dosahování cílů vedoucích skupiny, ke skutečnému nebo možnému poškození členů, jejich rodin nebo komunity.*“ (Vojtíšek, 2005, s. 119)

Z mého pohledu nejpříznačněji vysvětluje pojem „sekta“ definice tak, jak ji předkládá Jandourek v Sociologickém slovníku. Podle něj je sekta „*typicky náboženská organizace, chápající samu sebe jako společenství vyvolených, kteří uskutečňují pravou víru a praxi, a*

rezignují proto na univerzalitu. Členové sekty se často shromažďují kolem charismatické osobnosti, mají negativní postoj ke světu, společnosti a státu. Členem sekty se člověk stává konverzí, a nikoli socializací od dětství (ačkoliv u dětí narozených členům sekty již socializace v sektě probíhá), vládne v ní silná sociální kontrola. Pojem sekta je nedostatečný, protože některé vlastnosti spojované někdy se sektou se vyskytují i u tradičních církví. Proto někteří sociologové zavádějí pojem denominace jakožto označení mezičlátku mezi církví a sektou.“ (Jandourek, 2001, s. 212)

2.2 Nová náboženská hnutí

Vzhledem k emocím, jaké vyvolává označení pojmem „sekta“ a pro jeho negativní konotace v každodenní mluvě, usiluje mnoho autorů a vědců v oblasti religiozity o jakési zjemnění významu tohoto slova a v dnešní době stále častěji i o jeho úplné nahrazení. Termín „nová náboženská hnutí“, vztahující se na tyto skupiny, působí mnohem neutrálněji. I to je jeden z důvodů, proč je užívání slova sekta na ústupu.

Hnutí jsou nazývána „nová“, nejenom proto, že se objevila ve své nynější formě po druhé světové válce, ale také protože vystupují jako alternativa vůči institucionalizovaným oficiálním náboženstvím a převládající kultuře. (Gallagher, 1997)

3 DĚLENÍ SEKT

Náboženská hnutí po celém světě můžeme v zásadě rozdělit podle velkého množství kritérií. Každý autor považuje za klíčový faktor dělení jiný aspekt. Protože výsledkem je široká škála všech možných klasifikací, uvedeme jen některé z nich.

3.1 Klasifikace podle Bryana Wilsona:

1. *„Sekty s negativním postojem vůči světu zdůrazňují zvrácenost systému světa a nutnost být předním ochráněn. Mají sklon odloučit své věřící z širší společnosti a vytvořit oddělený, komunitní (i když ne klášterní) životní styl. Příkladem je hnutí Hare Krišna.*

2. *Sekty s lhostejným přístupem ke světu sekulární společnost tolerují, avšak zároveň své věřící povzbuzují, aby ve světě usilovali o čistší a duchovnějši život, aby se snažili být ve světě, avšak nikoli ze světa. Členové takových skupin se stýkají především spolu navzájem, obvykle však nezřizují oddělené komunitní systémy. Podílejí se na běžných, světských činnostech jako zaměstnání či vzdělání. Příkladem je Církev sjednocení.*

3. *Mezi sekty zkrášlující svět patří takové skupiny, které vědomě usilují o posílení svého potěšení z účasti na životě širší společnosti - mnohé z nich jsou kvazináboženské nebo se prohlašují za nenáboženské. Ačkoli se některé z těchto skupin považují za citlivé vůči společnosti, je jejich nejvyšším cílem proměna a zlepšení sebe sama. Do této kategorie spadá například scientologie nebo transcendentální meditace.*

3.2 Klasifikace podle Ronalda Enrotha:

1. *mystické východní*
2. *scestné křesťanské*
3. *duševně – duchovní nebo zaměřené na rozvoj vlastní osobnosti*
4. *eklekticko – synkretické*
5. *psycho - kultně - astrální.*

3.3 Klasifikace podle Dagmar Děmjančukové:

1. *Neorientalistické kulty - varianty hinduismu a buddhismu, typickým znakem je meditace; například Společnost stoupců Krišny, Tichooceánské zen – buddhistické centrum, Mise božího světla.*
2. *Neokřesťanské společnosti – sjednocení křesťanství s východními náboženstvími; například Církev sjednocení, Boží děti, Církev Těla Kristova.*
3. *Scientologické proudy - spojení Země s kosmickými silami, mystické tajemné, lidská psychika; například Scientologie, Společnost Aetarius.*
4. *Nová magie a spiritismus - obnova náboženství Indiánů nebo jiných přírodních národů (šamani, kouzelníci).*
5. *Satanistické skupiny - obnovují náboženství starověkého Íránu, představují antipod křesťanství (kontakt se zlem), většinou jsou všechny syntetické, extravagantní.“ [13]*

3.4 Klasifikace podle Radoslava Goldmanna:

- 1) sekty s křesťanským pozadím
- 2) sekty s východním (především hinduistickým) pozadím
- 3) sekty s primitivním nebo okultistickým pozadím (Goldmann, 2001)

4 ZNAKY SEKTY

Jeden z typických znaků sektářského života je izolovanost, relativní **uzavřenost**, skupinová pospolitost lidí, kteří vůči svému okolí zaujali – v lepším případě – kritický postoj. (Hora, 1995)

Mezi sektářské rysy patří např. důraz na **poslušnost vedení** a s tím související vybudovaná hierarchie předávající rozkazy shora dolů, bez jakékoli možnosti ovlivňovat vyšší složky ze zdola.

Jiným výrazným znakem sektářství je představa, že žijeme právě my ve zvláštní době, což dodává nám a naší práci i poselství na zvláštní důležitosti. Zajímavostí zůstává, že čím náročnější je nějaká organizace na své členy, čím více od nich očekává, tím více jsou tito členové k organizaci vázáni. Podle Novotného jde o tzv. „zákon investované energie“. Čím více se člověk obětuje pro nějakou organizaci, čím více ho to stojí, čím více času tam stráví, tím silněji cítí, že kdyby odešel, tak by si musel přiznat, že tuto veškerou energii promrhal, a tím silněji je na příslušnou organizaci vázán. (Novotný, Vojtíšek, 1994)

Typické je pro sekty i to, že se vždy vidí jako vrchol vývoje dějin. Často mluví o předstupních, které připravovaly zjevení pravé Pravdy nebo pravého světla, které zde na zemi nebylo, až se plně zjevilo v zakladateli příslušné organizace. S tím právě souvisí i důraz na to, že žijeme v poslední době lidských dějin. A je to zároveň i to, co mnohé lidi k sektám přitahuje: Proč by se měli spokojit s obyčejným náboženstvím, s obyčejným křesťanstvím, když tady je někdo, kdo o sobě tvrdí, že právě až v něm bylo dosaženo plné pravdy, plného evangelia nebo jiného vrcholu, že teprve v něm se plně rozzářilo (dávno zapomenuté) plné Světlo Pravdy. (Novotný, Vojtíšek, 1994)

Jako „sekta“ bývá z praktických důvodů definována i jakákoli náboženská skupina se zvláštní vizí světa, která je odvozena z učení některého ze světových náboženství, ale s tímto učением totožná není. Není na místě odsuzovat všechny náboženské skupiny, ale kvůli reálným hrozbám se dostaly do popředí i skupiny, které se většinou pokládaly za ohrožení lidské svobody a společnosti vůbec. Tyto kultury a sekty bývají popisovány na základě určitého způsobu chování, které je jim všem společné. Jejich založení je více méně autoritářské, uchylují se k vymývání mozků a mentální kontrole, vyvíjejí kolektivní nátlak, probouzejí pocity viny, strachu atd. (Gallagher, 1997)

Podle Büchnerové lze mluvit o skupině jako autoritářské pokud

- „*se domnívá, že právě ona hlásá jedinou pravdu, zatímco všichni ostatní žijí v naprostém bludu*
- *se její vedení pokládá za neomylné a vyžaduje od svých členů absolutní poslušnost*
- *mimo skupinu není v životě jedince místo pro nic jiného*
- *od každého člena vyžaduje, aby se bez odmluvy podvolil každému příkazu.*“ (Büchnerová, 1999, s. 16)

Totalitní náboženské skupiny kladou zároveň velký důraz na indukci dvou polárních emocí – strachu a lásky. Z pohledu této uzavřené komunity se ale myslí láska ke společenství, která je zároveň podporována projevy přátelství, uvolněnosti, zájmu, a optimismu a strachu ze světa ležícího mimo ni. Tento strach je podporován zprávami líčícími katastrofické vize budoucnosti. Obě emoce jsou v těchto skupinách zažívány velice intenzivně, a tak není divu, že velká část věřících podvoluje svoji vůli vlivu jejich působení a absolutně se jim podřizuje. (Vojtíšek, 2005)

Často uváděným argumentem v neprospěch sekt bývá závislost jejich členů na vůdci či jeho organizaci. Členství v sektě často znamená také opuštění školy či zaměstnání a rezignaci na další odborný růst.

Na druhé straně je třeba si ale uvědomit, že ne právě zanedbatelné množství lidí o takovou izolaci stojí. Důvodem může být jak špatné rodinné prostředí, jemuž pak člen sekty touží utéci, či naopak příliš milující a omezující prostředí, od kterého se touží osvobodit, a tak se emancipovat. (Vojtíšek, 2004)

Další z charakteristik těchto hnutí je i určitá **utajovanost** až neupřímnost. Ve své podstatě lze za znak sekt považovat skutečnost, že v těchto organizacích dochází k zneužití náboženství a náboženských představ jednotlivců ke prospěchu vedení organizace. Těchto cílů se pak dosahuje např. vyřizovanými poselstvími od Boha, předpověďmi konce světa a jiných hrůz. [15]

Na tomto místě bych se rád pozastavil alespoň u těch nejhlavnějších znaků, které jsou pro sektu typické.

4.1 Manipulace

Když se dosáhne toho, aby se jedinec ztotožnil s učením sekty, přichází na řadu psychická manipulace (brainwashing). V minulosti byla tato metoda rovněž využívána, když ještě nebyla takto označována. Charakteristická je především pro diktátorské režimy, kde dříve nebo později vůdcům nestačí jen fyzické poddanství, ale snaží se ovládat mysl a duši poddaných. K dokonalosti přivedlo ve 20. století tuto metodu jednak nacistické Německo, jednak Sovětský svaz a jejich bezpečnostní služby. (Abgrall, 2000)

V souvislosti s manipulací v sektách není zcela jednoznačné, zda psychózy a podobné praktiky jsou tou správnou asociací, jakou bychom si měli vybavit. Ve většině organizací nejde o vnější nátlak, ale různými metodami je člen vmanipulován do „dobrovolné“ kázně a poslušnosti. (Novotný, Vojtíšek, 1994)

V této souvislosti se mluví o vymývání mozků, o „psychomutaci“. Poukazuje se na bohatou škálu triků, které verbíři cíleně používají: nenechávají své oběti spát, nedávají jim najíst, izolují je, soustavně je ohlupují věroučnými poučkami. Tak mají oběti co nejrychleji přijmout nové učení.

4.1.1 Metoda manipulace

Program vymývání mozku vyžaduje:

- izolovat člověka od jeho vlastního prostředí a zabránit tomu, aby se k němu vracel v myšlenkách;
- vsugerovat mu pocit bezmocnosti, vlastní slabosti, závislosti na vůdci a pochybnosti o svých schopnostech. S postupem času vznikne následkem toho pocit a přesvědčení vlastní viny;
- výhrůžky příbuzným, přátelům a všem, na nichž manipulovanému, („vymývanému“) jedinci záleží, k nimž má citový vztah;
- soustavné narušování přirozených biorytmů jedince, především spánku, jídla, příjmu tekutin, dále útoky proti lidské důstojnosti.

Takovéto vymytí mozku nebývá trvalého rázu. Pokud brainwashing ustane a oběť se vrátí do svého původního (rodinného, pracovního) prostředí, může vymytí mozku vymizet po

různě dlouhé době. Něco podobného se odehrává v sektách s tím rozdílem, že se to děje pod režii někoho, koho oběť (manipulovaný) pokládá za přítele.

Případný odchod ze sekty je spojen s pohrdáním, věčným zavržením a jinými výhrůzkami ze strany členů sekty. (Goldmann, 2001)

Nikdo dnes nepochybuje o tom, že se tyto metody opravdu používají. Musíme však připustit, že určitou ochotu dát se polapit musí projevit i oběť.

4.2 Autorita

Autorita je znakem každé náboženské společnosti, u sekt je ovšem nesrovnatelně, až patologicky vyšší. Vedení je v roli absolutní pravdy pro všechny okamžiky života. Podřízený vykonává příkazy, aniž by je směl a mohl hodnotit. Srovnání se svým svědomím je známkou slabosti a je nepřipustné, stejně jako nepřipadá v úvahu ani možnost, že by příkazy byly dokonce nevykonány.

4.3 Fundamentalismus

Spočívá v nekritickém přejímání náboženských doktrín a textů. Současná „moderní“ náboženství uznávají, že spolu s božím aspektem mají náboženské texty také aspekt lidský, na kterém se podepsaly i události z dob jejich vzniku. Fundamentalista tyto faktory neakceptuje a tedy ani nerozlišuje zda se v tom kterém textu hovoří o symbolice, metafoře apod. Fundamentalismus trvá na jednoduchých poučkách a na složité otázky dává zjednodušující odpovědi.

4.4 Uzavřenost

Sekty jsou uzavřeny vůči okolnímu světu a otevřeny směrem dovnitř. Členové sekty často bydlí společně, rodinní příslušníci nemohou rozhodovat o příslušnosti k sektě. Společnost je pro ně hrozcí nebezpečí, proto neakceptují pravidla většinové veřejnosti.

4.5 Utajení

Často se můžeme setkat s tím, že samotní příslušníci sekty neznají organizační strukturu, takže mají pak pocit, že jde o volné společenství a vlastní svázanost si ani neuvědomují.

Neznají často vzájemné adresy. Nezřídka bývá utajována i vlastní „nauka“ a leckdy to, co se prezentuje navenek, je jiné, než v co příslušníci sekty skutečně věří. (Goldmann, 2001)

5 POVAHA SEKT

Život v sektách má na příslušníky těchto společenství velmi zásadní vliv. Tito přijímají jejich pravidla mravního jednání i mezilidské komunikace, v některých případech jde i o praktikování osobitých kultických rituálů. V případě, že někteří členové nejsou ochotni přijmout a akceptovat řád společenství, nejsou výjimkou ani tvrdé postihy a sankce za neposlušnost.

Vydělení a osamostatnění (věroučné a nakonec i organizační) utváří a nadále u členů sekt posiluje pocit výlučnosti, sebevědomí duchovní elity. (Hora, 1995)

Pro většinu sekt je typické, že noví členové a zájemci se z počátku vůbec nedozví, v co taková organizace věří, a jakou má praxi. To se dozvídají až po určité době anebo po více či méně formálním „zasvěcení“, kdy už je odchod z psychologicko – sociálních důvodů daleko obtížnější. Nehledě na to, že v některých skupinách je odchod téměř nemožný i z důvodů praktických. V mnoha případech se totiž člen vzdá kvůli členství v sektě svého zaměstnání, svého majetku, svých přátel, rozejde se se svou rodinou, a proto je častým problémem těchto odpadlíků ze sekty otázka bydlení, protože se – většinou krátce po vstupu – přestěhovali do sídla komunity. Časem odchod ze sekty představuje takové problémy, že v ní raději zůstane. (Novotný, Vojtíšek, 1994)

5.1 Mýty

Na tomto místě můžeme nyní vyloučit dva mýty, jimiž si veřejnost obvykle fenomén nových náboženských hnutí vysvětluje. Jednak je to mýtus zvláštní, silné, charismatické a autoritativní vůdcovské osobnosti, o němž jsme se již zmínili. Proces charismatizace naopak ukazuje, že na vytvoření v některých případech velmi silné mocenské polarity mezi vůdcem a následovníky mají srovnatelný podíl obě strany. Druhým mýtem je představa uvádění následovníků do stavu závislosti na autoritě vůdce pomocí drog, halucinogenů, hypnózy, transových stavů apod. Mechanismus charismatizace ukazuje, že neobvyklá míra autority se může uplatňovat naopak v podmínkách plného vědomí, dobrovolnosti a pocitu štěstí. (Vojtíšek, 2005)

6 JAK PROBÍHÁ NÁBOR

Při pozorování způsobu, jak sekty nabírají nové členy, je možné rozpoznat v jejich systému zpravidla 3 klíčové fáze postupu:

Na začátku je **okouzlení**. Členové sekty se předvádějí, aby potenciálního kandidáta jakýmkoli způsobem zaujali. Zářící oči a veselý smích – to je známka neskonalé báječnosti života ve skupině. Nový příchozí cítí uznání, dostává se mu vřelosti a přátelství. Cítí svůj význam a důležitost. Je přesvědčován o tom, že jeho schopnosti mohou významně přispět k rozvoji společnosti. Oblíbeným loveckým trikem je při lovu nasazovat na chlapce děvčata a obráceně. To z toho důvodu, že právě zamilovaní zpravidla nebadají po tom, v co – jim blízká osoba – opravdu věří. Ve skupině „Rodina lásky“ (dříve se nazývala „Děti boží“) přechází takové „flirty-fishing“ (lovení pomocí flirtu) až v „sexuální mise“ a prostituci. Toto první období nazývají mnozí odborníci obdobím čiré blaženosti.

Druhým krokem je **destrukce osobních jistot**, které jedinec v dosavadním životě měl. Nejdříve se vymezí přesná hranice. Jsou zpochybněna některá fakta víry nového příchozího. Vystávají pochybnosti. Příslušníci sekt disponují velmi povrchními znalostmi teologie a Písma, ale jsou odborníky na jednom ohraničeném úseku. Všechno minulé bylo v zásadě špatné, protože to vycházelo ze „starého špatného systému“ a z „hříšné osobnosti“ a s něčím takovým se musí razantně skoncovat. Tím jsou samozřejmě míněny všechny rodinné vztahy, veškerá dosavadní přátelství, pracovní svazky apod. Někteří mužští členové kybernetického kultu „Heaven’s Gate“ (Nebeská brána) dokonce zašli tak daleko, že se nejen podrobili kastraci, aby se tak definitivně zbavili sexuálních svodů, ale dokonce toto sebezmrzačení vydávali za akt sebeosvobození. (Büchnerová, 1999)

Při třetím kroku využívá organizace jedince již naprosté poslušnosti a pomocí ní vytváří svému členu zcela **novou identitu**. (Büchnerová, 1999)

7 VŮDCE

Není možné při popisování sekty opomenout povahu vůdce tohoto náboženského hnutí. Již při zakládání hnutí sehrává tento „představený“ úlohu výjimečné charismatické osobnosti, která nestrádá ani po stránce schopností organizátorských, koncepčních, intelektuálních apod. (Hora, 1995)

Mnohdy jsou těmto zakladatelům, mesiášům, vedoucím výborů nebo jiných orgánů připisovány božské atributy a jejich výroky jsou tím pádem automaticky považovány za závazné a nezpochybnitelné. (Vojtíšek, 2004)

7.1 Pojem vůdce

Pojem vůdce se dá vymezit z různých hledisek, o čemž svědčí i řada teorií, které lze podle Sociologického slovníku Bohumila Geista rozdělit do čtyř tříd:

1. *„Teorie vlastností považuje za kritérium vlastnosti osobnosti vůdce, a to buď jednu, základní, nebo celý komplex, jako energii, vytrvalost, sebevědomí, inteligenci, znalost lidí, cílevědomé jednání, výmluvnost aj. schopnosti*
2. *Teorie situační - kritérium je mezní situace, v níž se, podle tohoto pojetí, konstituuje vůdce.(...) Mezní situací může být válka, krizová situace atp.(...)*
3. *Funkční teorie - vedení znamená funkci reprezentovat skupinu navenek pomocí orgánů. Geiger rozlišuje tři typy: symbolický, stádový a pořádací se třemi podtypy: tvůrčí (myslitel), organizační (pořadatel) a technický (činnovník). Podle jiných pojetí představuje vedení (vedoucí) řadu funkcí jako: vykonavatel (iniciátor, administrátor), plánovač (pro dosažení cílů skupiny), určovatel politiky (určovatel cílů).(…)*
4. *Integrační, příp. interakční teorie. K. Lukasczyk (1960) vychází ze čtyř proměnných: a) struktura osobnosti vedoucího, b) osobnosti následovníků (vedených), c) struktura a funkce skupiny jako celku a d) specifická situace skupiny (úkoly, cíle, normy atp.).(…)* Zatímco C. A. Gibb (1947) vymezuje vedení, resp. situaci, v níž vzniká vedení, následujícími prvky: a) strukturou meziosobních vztahů ve skupině, b) charakteristikou skupiny jako skupiny a jako jednotky, c) charakteristikou celkové kultury, z níž členové pocházejí a v níž skupina existuje, a d) fyzickými podmínkami, uvnitř nichž skupina jedná (1968), a f) perceptuální reprezentací těchto prvků skupinou a jejími členy a postoji a hodnotami, které z těchto prvků vyplývají.

Z hlediska legitimacy rozlišil M. Weber (1922) tři „čisté“ typy vůdcovství: 1. tradiční, jehož držitelé jsou určeni pevným pravidlem následnictví, 2. charismatické, spočívající na často magicky interpretovaném „daru“ vyvolenosti a vyznamenání, jehož se jim dostalo buď vyšší mocí nebo charisma vyplývá z jejich schopností či vlastností, a 3. byrokratické (legální), založené na racionálních principech kompetence, pozitivním zákonném ustanovení a systému norem. Dále lze rozlišit vůdce legitimního, tj. takového, kterému se dostalo oficiálního zmocnění, a nelegitimního, jehož typologie je značně široká (samozvanec, usurpace moci, dosazený klikou).“ (Geist, 1992, s. 530-532)

7.2 Znaký vůdce

Geist dále říká o vůdci toto: „Vedoucího (řídícího, vůdce atp.) lze vymezit jako jedince, který zaujímá v konkrétním sociálním útvaru formální nebo neformální sociální pozici s největší sociální hodnotou. Mezi základní činnosti této sociální pozice, má-li být účinně vykonávána, patří: stanovení cílů a norem, uspořádání vztahů v příslušném (vedeném, řízeném atp.) sociálním útvaru, udržování útvaru v akceschopnosti a efektivní činnosti k realizaci společného cíle všech členů útvaru všemi členy útvaru.“ (Geist, 1992, s. 532)

V případě, že ve společenství chybí prostor pro svobodu, je to zapříčiněno silnou autoritou. Výroky vedoucího jsou závazné a nezpochybnitelné a jim samotným jsou přisuzovány božské atributy. Vůdce není autoritou pouze v některých otázkách věrouky, ale činí si nárok rozhodovat o záležitostech členů skupiny i v jiných oblastech života. [14]

8 JAK SEKTA ROSTE

Co vede lidi k tomu, aby se připojili ke skupině, o které třeba ještě před časem tvrdili, že je to nejhorší hnutí, jaké může být a že by s ním nikdy nechtěli mít nic společného? Proč člověk tak radikálně změní svůj postoj a stává se konformním s jeho „vnitřním řádem“?

Jaké nutkání vede lidi tomu, aby se stali členy sekty? Co od ní očekávají? Čím jsou nová náboženská hnutí pro dnešní společnost, pro dnešní lidi atraktivní? Jaká část populace má největší sklony podlehnout náborovým trikům těchto skupin? Odpovědím na tyto otázky jsou věnovány následující kapitoly.

8.1 Motiv

Motivem vstupu do sekty nebo do nějaké formy subkultury může být právě hledání pospolitosti, které by mělo být adekvátní potřebám mladého člověka. (Hora, 1995)

Podle Novotného se nikdo nepřipojuje k sektě z důvodů rozumových, ale hrají tam základní roli důvody psychologicko – sociální. Proto je dotyčný schopen věřit absolutně čemukoli. Z toho pak samozřejmě také vyplývá, že samotné učení náboženské skupiny nehraje vůbec roli a tentýž člověk je schopen se připojit v tutéž dobu ke skupinkám nejrůznějších zaměření. Rozhodující je to, s kým se právě v ten „příhodný“ okamžik setká. Zároveň je možné, aby jedna organizace mnohokrát změnila své učení (tak, jak se to typicky děje) a většinu jejích členů to vůbec nevadí. (Novotný, Vojtíšek, 1994)

Pro spoustu lidí je příslušnost k sektě únikem. Někdo například má problémy, se kterými se sám nedovede vyrovnat, a tak hledá útočiště v jakémsi imaginárním světě – světě svých představ.

K sektě a k různým formám netradiční religiozity se upínají zejména mladí lidé a to v době, kdy hledají své hodnotové zakotvení. Při kombinaci problémů psychického a morálního rázu, které mohou být někdy pouze zdánlivě neřešitelné nebo jen prudce útočící na člověka, dojde k tomu, že jejich vnímavost a emocionální citlivost bude rozdrážděná. V takových chvílích jsou pak vděční za každý projev náklonnosti, pomoci, soucitu a akceptují ty ukazatele, které jim odhalují nové možnosti. Z pohledu výstupového poradce jde tedy z části o určitý druh sebeobrany. (Hora, 1995)

8.2 Atraktivní sekta

Jedinec přirozeně usiluje o uspokojení svých potřeb. Ve spojení s možnostmi, jaké má v tomto směru autoritářská skupina jde např. o potřeby vlastní lidské identity, harmonie citové vyváženosti, péče, pocitu bezpečí, přijetí a pochopení ze strany druhých. Hora přiznává, že nová náboženství tyto podmínky splňují. (Hora, 1995)

Sekty přitom zároveň slibují optimismus, pokud jde o budoucnost, a tím získávají ty, kteří cítí, že věda a technika je u konce, a kteří ztratili důvěru a potřebují úkryt. Při uvažování o atraktivnosti nových náboženských hnutí je třeba počítat s atraktivností náboženství jako takového. (Vojtíšek, 2007)

Pro mnohé věřící je přitažlivější a působivější i vnitřní komunikace a skupinová interakce uvnitř sekty a jejich uzavřenost. (Hora, 1995)

Lákavá je i „nabídka“ prodloužení dětství díky závislosti na vnější autoritě. Ta tímto přebírá zodpovědnost za rozhodování a chování jedince. (Vojtíšek, 2007)

8.3 Cílová skupina

Komu prostředí v nových náboženských hnutích vyhovuje? Která část lidské populace má tendence se realizovat v těchto skupinách?

Psychologové a odborníci v oboru sekt si už dlouho lámou hlavu otázkou, proč se nechá tolik lidí zlákat do zkázonosných osidel různých autoritářských skupin. V mnoha případech jsou to lidé, u nichž by vůbec nikdo nepředpokládal, že si nechají něco napovídat.

Jsou to lidé, kteří trpí nejistotou ohledně svého vidění světa a svého postavení v něm. Lidé, „uvěznění“ dlouhodobě v neuspokojivých vztazích anebo v neuspokojujícím sociálním postavení (např. dospělí, kteří doposud bydlí se svými rodiči, partneři v neuspokojujícím vztahu apod.). Myšlenka, kterou sekta proklamuje, tak může pomoci člověku restrukturalizovat jeho pohled na svět, prostředí nového náboženského hnutí ho uspokojí emočně a poskytne mu sociální zázemí. (Vojtíšek, 2007)

Nejzranitelnější skupinou a – jak se zdá – i nejvíce zasaženou jsou mladí lidé. Čím více jsou „bez závazků“, nezaměstnaní nebo pocházejí z nevyrovnaného sociálního prostředí či jsou příslušníky etnických menšin, přebývají v místech vzdálených od vlivu církví atd., tím

více se zdají být vhodným terčem pouličních rybářů nebo misionářů sekt. (Gallagher, 1997)

O mladých lidech, vstupujících do sekt, se hovoří jako i lidech zklamaných a zneužitých, se zničeným sebevědomím. Mají sklon k závislosti a těžce nesou, že nic neznamenají a nemají žádné životní perspektivy. Tito lidé se stávají pevným základem sekt, jejich sebevědomí naráz stoupne a jsou pak velmi aktivní v propagaci idejí sekty. (Hora, 1995)

Vojtíšek dokládá přitažlivost sekt zvláště pro mladé lidi možností dospět a odloučit se od svých rodin, nahradit dřívější ztráty prostřednictvím souboru vřelých vztahů, najít smysl pro své životy nebo se zbavit drog a získat dosud chybějící dovednosti. (Vojtíšek, 2005)

Uvádí také Eriksonovu teorii, podle níž může být „*adolescence a stále zdlouhavější výuka na střední škole a gymnáziu ... považována za psychosociální moratorium: období sexuálního a kognitivního zrání s dosud schvalovaným odkladem definitivních závazků. Zajišťuje relativně volný prostor pro experimentování s rolemi. Prostředí nového náboženského hnutí tak nabízí mladému jedinci odklad vlastního řešení dospělosti*“. (Vojtíšek, 2005, s. 110)

Náboženské skupiny poskytují takový obraz světa, který vyhovuje a odpovídá požadavkům spíše těch mladých lidí, kteří jsou přemýšlivější a citlivější, ve většině případů tedy i vzdělanější, a kteří doposud hlavně díky relativně bohatému a bezpečnému sociálnímu zázemí měli možnost zachovat si idealistický přístup ke světu. Takové lidi najdeme často mezi vysokoškolskými studenty. (Vojtíšek, 2007)

Do snadno ovlivnitelné skupiny řadíme ale i ty starší a to pro jejich snahu zakotvit po životních otřesech u synteticky konvenčního obrazu světa.

Nová náboženská hnutí mohou být pro tyto mladé i starší prospěšná a mohou sehrát pozitivní úlohu v jejich osobnostním a duchovním vývoji. (Vojtíšek, 2007)

9 POSTAVENÍ RELIGIOZITY V ČR PO ROCE 1989

Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. Podle článku 15 a 16 má „každý právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání. Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováváním obřadu.“ [18]

Hlavním důvodem, proč mnohé spolky usilují o registraci v rámci legislativy je, že okolí se na náboženské společnosti uznané státem jako církve dívá mnohem shovívavěji a při setkání s nimi je daleko vstřícnější, tolerantnější a méně kritické. Dalo by se tedy říci, že tím hlavním privilegiem, které se nabývá registrací jsou sympatie veřejnosti. Tento postoj má svoji příčinu i v tom, že lidé mnohdy chybně chápou registraci jako garanci nezávadného učení. Pravdou ale je, že stát nekontroluje učení a náboženské praktiky žádajících a do jejich činnosti nezasahuje. Hlavní podmínkou (kromě dodržování Ústavy a Listiny základních lidských práv a svobod) tedy zůstává, aby byl splněn stanovený počet osob, které se k dané náboženské společnosti hlásí. Zákonem č. 161/1992 Sb., v platném znění, o registraci církví a náboženských společností byl tento počet stanoven na deset tisíc zletilých osob. V případě, že je žádající organizace členem Světové rady církví, musí počet zletilých osob dosáhnout pěti set. [17]

Podmínky registrace stejně jako další práva a povinnosti, které církvím a náboženským společnostem vyplývají, upravuje Zákon č. 3/2002 Sb., zákon o církvích a náboženských společnostech. Pátý paragraf tohoto zákona říká: „Vznikat a vyvíjet činnost nemůže církev a náboženská společnost, jejíž činnost je v rozporu s právními předpisy a jejíž učení nebo činnost ohrožuje práva svobody a rovnoprávnost občanů a jejich sdružení včetně jiných církví a náboženských společností, ohrožuje demokratické základy státu, jeho suverenitu, nezávislost a územní celistvost, a

- a) je v rozporu s ochranou veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví, principy lidskosti a snášenlivosti a bezpečnosti občanů,
- b) popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, rozněcuje nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporuje násilí nebo porušování právních předpisů,

- c) *omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků, k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám, nebo*
- d) *je utajována vcelku nebo v některých částech, stejně jako organizační struktura církve a náboženské společnosti a vazby na zahraniční složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti působící mimo území České republiky.“ [16]*

Náboženské společnosti, které budou registrovány státem mají mj. právo vyučovat své náboženství ve školách, nárok na dotaci pro své duchovní, ti pak mohou působit v nemocnicích, armádě, dětských domovech nebo vězení. [16]

Nemalá část veřejnosti se domnívá, že hnutí, která nejsou registrována jako církve, jsou postavena mimo zákon, tzn. že svoji činnost provozují nelegálně. Skutečností ale je, že v takovém případě se nechají registrovat na Ministerstvu vnitra, aby získala právní subjektivitu. V současné době je v České republice registrováno 26 církví a náboženských společností. Z toho 21 podle Zákona č. 208/1991 Sb. a 5 podle Zákona č. 3/2002 Sb. (viz příloha P II).

10 STŘEDISKA PRO STUDIUM SEKT

10.1 Česká republika

V ČR se mapováním nových náboženských hnutí přehledně zabývá Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů (<http://www.sekty.cz>). Organizace, jejíž členové pocházejí většinou z akademického prostředí působí od roku 1993.

Objektivně a nepředpojatě se snaží představovat současný náboženský život časopis *Dingir*, který od roku 1998 vydává stejnojmenná společnost s ručením omezeným (<http://www.dingir.cz>) a jehož šéfredaktorem je **PhDr. Zdeněk Vojtíšek** (*1963). Ten je zároveň odborným asistentem Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a jedním ze zakladatelů a mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů. Dlouhodobě se věnuje výzkumné, přednáškové a publikační činnosti v oblasti české náboženské scény s důrazem na nová hnutí a společnosti. Publikoval řadu odborných prací jak časopisecky, tak knižně.

Katedra religionistiky a filozofie Fakulty filozofické Univerzity Pardubice na svých webových stránkách <http://www.religionistika.cz/> informuje o náboženských společnostech působících v ČR, odborných i náboženských periodikách i o pracovištích zaměřených na tuto problematiku v rámci střední Evropy.

Do oblasti nových náboženských společností a hnutí zasahuje svou činností i Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze (<http://www.htf.cuni.cz>).

10.2 Mezinárodní organizace

V zahraničním měřítku se tématem nových náboženských hnutí zabývá Evropská asociace pro studium náboženství (European Association for the Study of Religions - <http://www.easr.de>).

S předchozí organizací úzce spolupracuje Mezinárodní asociace pro dějiny náboženství (International Association for the History of Religions), která pořádá své konference po celém světě (<http://www.iahr.dk>).

Náboženské světy (Religious Worlds) je název webových stránek (<http://www.religiousworlds.com/index.html>), které obsahují mnoho odkazů k informacím

jak na všechna světová náboženství, tak i světové instituce zabývající se problematikou alternativní religiozity.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

11 PRAKTICKÁ ČÁST

11.1 Volba metody

Již z názvu této práce je patrné, že svůj výzkum jsem zaměřil na veřejnost, resp. to, kolik a jaké má informace, jaké je její povědomí. Prováděl jsem tedy kvantitativní výzkum v celém Zlínském kraji. Zvolil jsem si metodu dotazníkového šetření a jako výzkumný vzorek obyvatele ve věku od 18 do 65 let včetně. Abych měl možnost srovnání některých odpovědí v rámci jednotlivých okresů kraje a zároveň srovnání podle velikosti obce, realizoval jsem proto tento výzkum napříč celým Zlínským krajem v zastoupení vždy obce s počtem obyvatel do 5000, obce s počtem obyvatel více než 5000 a okresního města. Celkový počet dotazovaných jsem si stanovil na 240 se stejným poměrovým zastoupením pro každou obec. Respondenty jsem žádal o vyplnění dotazníku přímo v místě mj. i proto, abych zmenšil procento nezodpovězených otázek.

11.2 Stanovení hypotéz

Pro realizaci svého výzkumu jsem si stanovil několik hypotéz, které by se tímto šetřením měly potvrdit anebo vyvrátit.

H₁: Domnívám se, že informovanost veřejnosti o sektách (resp. nových náboženských hnutích) a jejich aktivitách je povrchní.

H₂: Předpokládám, že veřejnost má vztah k sektám ve většině případů negativní. Z tohoto také vyvozují, že v takovém případě nemá jedinec zájem se o daném tématu informovat, a proto je celková znalost problematiky velmi malá. Dalo by se říct, že někdy až hraničí s předsudky a pomluvami.

H₃: Lidé se neorientují na náboženské scéně natolik, aby rozlišili církve od sekty.

11.3 Analýza dotazníků

11.3.1 Asociace pojmu „sekta“

V teoretické části jsem uvedl charakteristiku sekty, její praktiky, znaky apod. zatímco na tomto místě bych chtěl zmínit, jaké odpovědi se vyskytovaly u otázky (č. 1), která si kladla

za cíl zjistit, co si veřejnost představí, když se řekne sekta, jaké má asociace s tímto pojmem, co se jí vybaví.

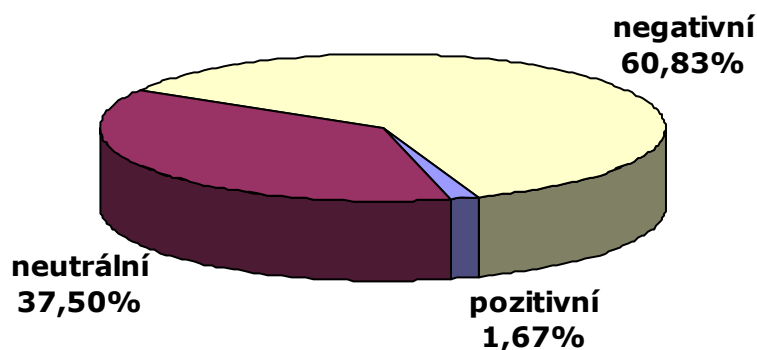
Nutno poznamenat, že pojem „sekta“ jsem zvolil záměrně, i když „nová náboženská hnutí“ nebo „alternativní religiozita“ jsou jako označení k těmto skupinám šetrnější. Domnívám se ale, že při použití jiného termínu, by mnoho odpovědí bylo zkreslených a to proto, že v naší společnosti není žádný ekvivalent slova sekta tak silně zaužívaný a bylo zde tedy riziko, že jiný pojem by se ve většině případů rovnal jiné asociaci.

Mezi odpověďmi se nejčastěji objevovala slovní spojení označující sektu za „náboženskou skupinu“, „sdružení vyznávající směry, normy, hodnoty, které nejsou v normálu“ nebo jen „společenství lidí“. Často byla také sekta označována jako „skupina se stejným názorem na svět“. Respondenti také uváděli některé znaky jako např. striktní hierarchie, závislost na vůdci, používání metody brainwashing, manipulace nebo fanatické (násilné) šíření své víry.

Už v menší míře bylo zmiňováno radikální odloučení od církve. V malé části případů obsahovala odpověď i hanlivé výrazy. 32 osob na tuto otázku neodpovědělo vůbec, z čehož lze také usoudit, že informace o sektách nemají a jejich představy nejsou nijak ucelené.

11.3.2 Vztah k sektám

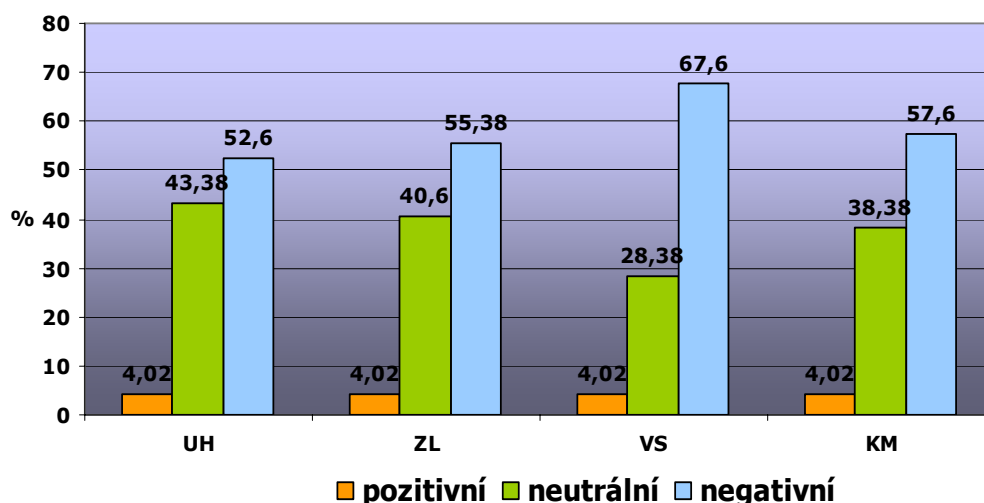
Jedna z prvních otázek, které jsem ve svém dotazníku respondentům kladl, byla, jaký mají vztah k sektám. Přímou jsem tak zjistil jejich postoj a zároveň získal odpověď na svoji druhou hypotézu.

Graf 1. – Vztah k sektám

Z 240 dotázaných má pozitivní vztah k sektám pouze 1,67 % a 37,50 % má vztah neutrální. Zbývajících 60,83 % se k sektám staví negativně, což potvrzuje moji hypotézu a podporuje tvrzení autorů zmíněná v teoretické části o záporné konotaci s tímto slovem.

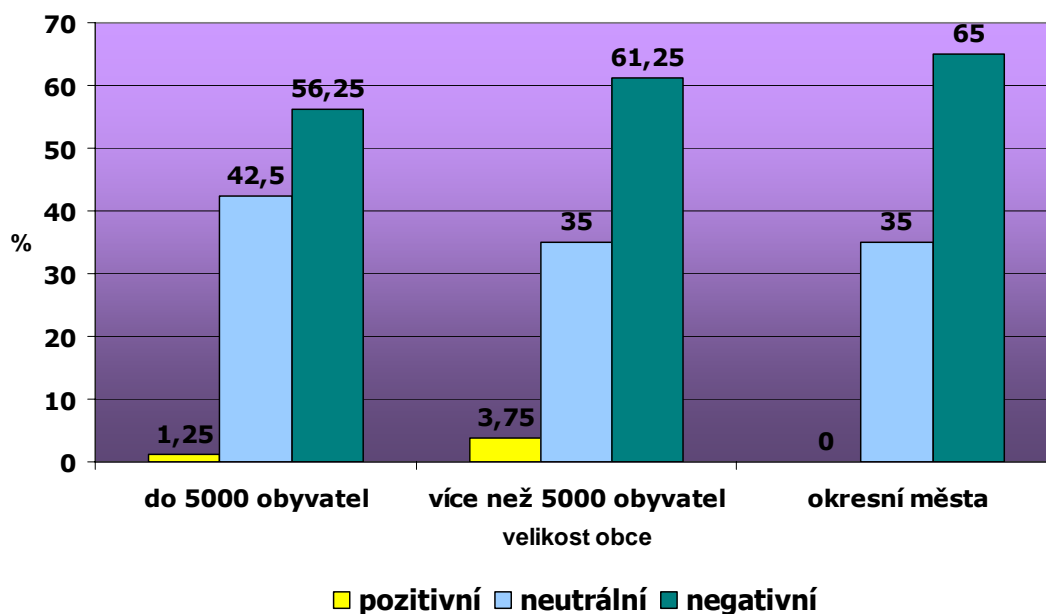
Vzhledem k tomu, že byl výzkum prováděn v celém Zlínském kraji, nabízí se možnost srovnání podle jednotlivých okresů.

Graf 2. – Vztah k sektám (srovnání podle okresů)

Část výzkumného vzorku s pozitivním vztahem k sektám je poměrově stejným dílem zastoupena v každém ze čtyř okresů (4,02 %). Neutrální vztah má 43,38 % dotazovaných v uherskohradištském okrese, v okrese Zlín je to 40,60 %, v okrese Vsetín 28,38 % a 38,38 % v okrese Kroměříž. Negativně se v okrese Uherské Hradiště staví k sektám 52,60 % lidí, na Zlínsku je to 55,38 %, 67,60 % lidí ve vsetínském okrese a 57,60 % na Kroměřížsku.

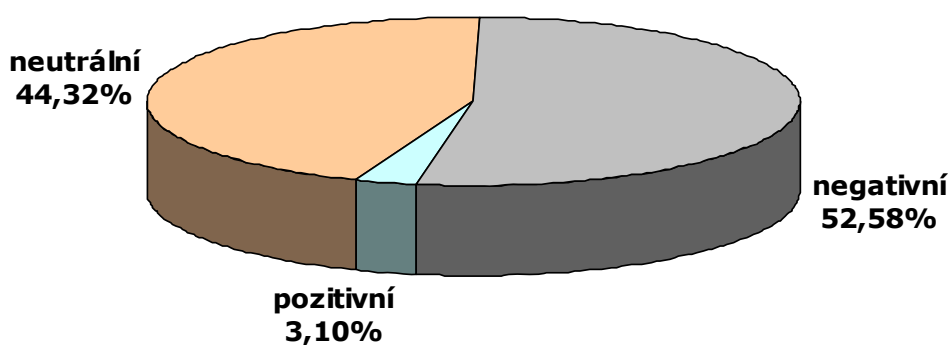
Z grafu jde vidět, že počet lidí, kteří se staví k sektám na Vsetínsku negativně, je přibližně o tolik vyšší (v porovnání s ostatními okresy), o kolik ztrácí v počtu respondentů s neutrálním vztahem. Dalo by se tedy obyvatele vsetínského okresu označit za nejméně nerozhodné.

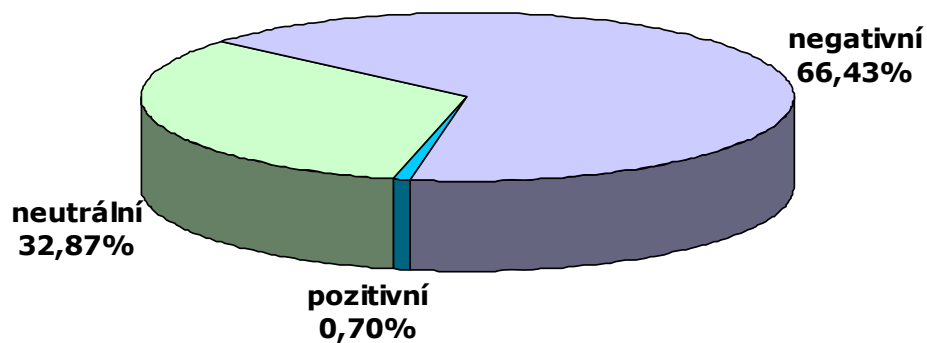
Graf 3. – Vztah k sektám (srovnání podle velikosti obce)

Při porovnávání odpovědí v závislosti na velikosti obce vyplynulo z analýzy dotazníků toto: v obci s počtem obyvatel do 5000 má neutrální vztah k sektám 42,5 % lidí, zatímco v obcích nad 5000 obyvatel a v okresních městech je tato hodnota stejná (35 %). S počtem obyvatel ale narůstá negativní vztah k sektám. V obcích do 5000 obyvatel je to 56,25 %, obce s více než 5000 61,25 % a okresní města 65 %. Dalo by se tedy říci, že s velikostí obce roste i negativní vyhraněnost vůči sektám.

V závislosti na pohlaví vyplynulo z dotazníků, že ženy mají k sektám negativní přístup ve více případech než muži, zatímco tito převažují v „neutrálních postojích“. V případě mužů má 52,85 % negativní vztah a 44,32 % neutrální. Ženy mají negativní vztah k sektám v 66,43 % a neutrální v 32,87 %.

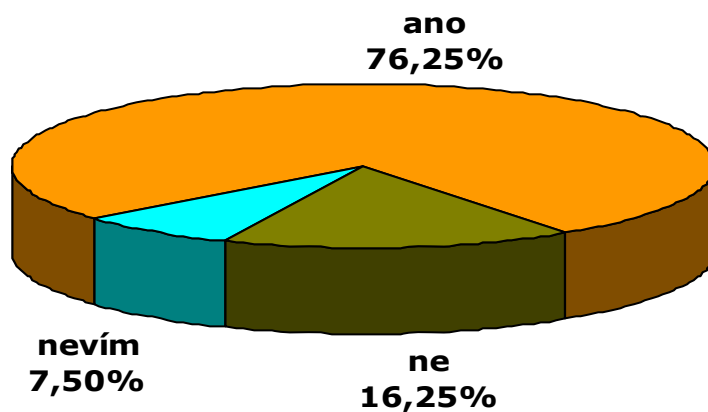
Graf 4. – Vztah k sektám (srovnání podle pohlaví – muži)

Graf 5. – Vztah k sektám (srovnání podle pohlaví – ženy)

11.3.3 Setkání se sektou

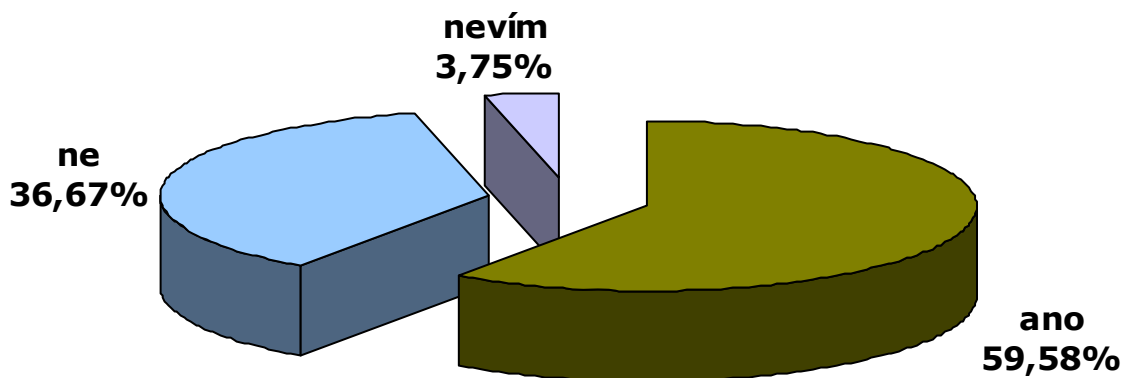
Za faktor ovlivňující postoje i míru informovanosti o sektách označuji také osobní setkání se členy těchto náboženských hnutí. Zajímalo mě proto, jaké procento lidí se již dostalo se sektou do kontaktu. Protože veřejnost mnohdy nedokáže jedince nebo skupinu jako sektu identifikovat, zahrnul jsem do odpovědí možnost „nevím, nejsem si jistý(á)“. Kladně – tedy, že se již se členy sekty setkala, odpovědělo 76,25 % dotazovaných, 16,25 % nikdy do kontaktu se sektou nepřišlo a 7,50 % neví.

Graf 6. – Setkání se sektou

11.3.4 Nabízení služeb

Z celkového počtu 240 respondentů byly 59,58 % nabídnuty služby. 36,67 % sekty žádné služby nenabízely a 3,75 % lidí neví.

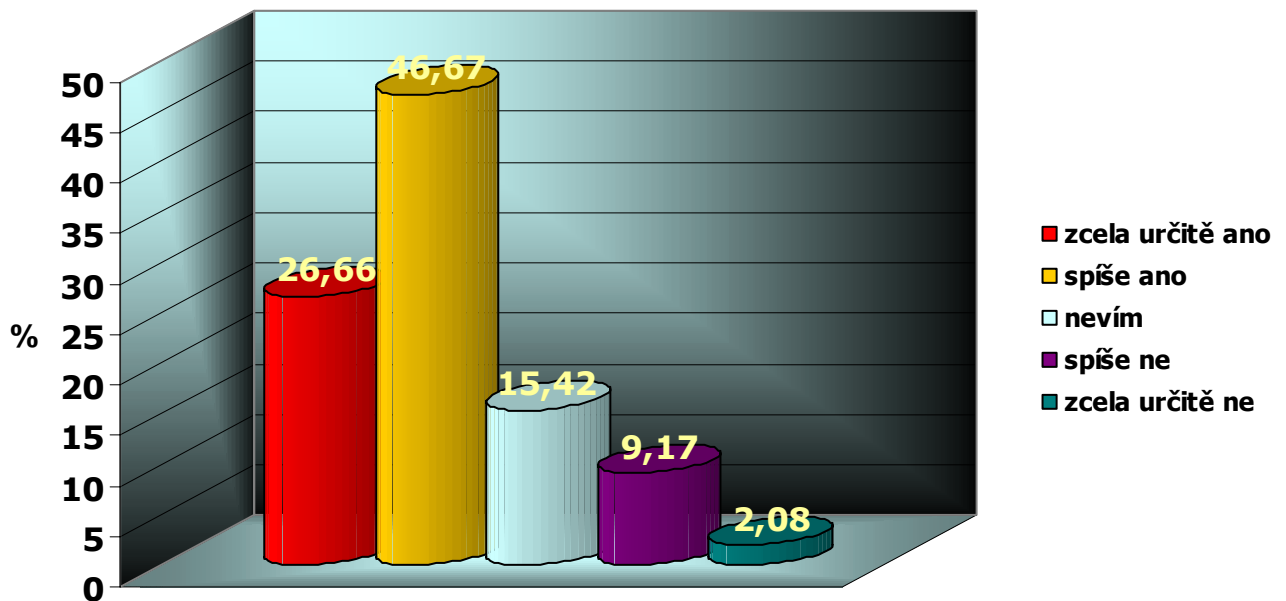
Graf 7. – Nabízení služeb

11.3.5 Prospěšnost sekt

Zkoumal jsem také, jestli si lidé myslí, že jsou sekty něčím prospěšné. 12,50 % si myslí že ano, 52,08 % dotazovaných je toho názoru, že sekty prospěšné nejsou a 35,42 % odpovědělo, že neví.

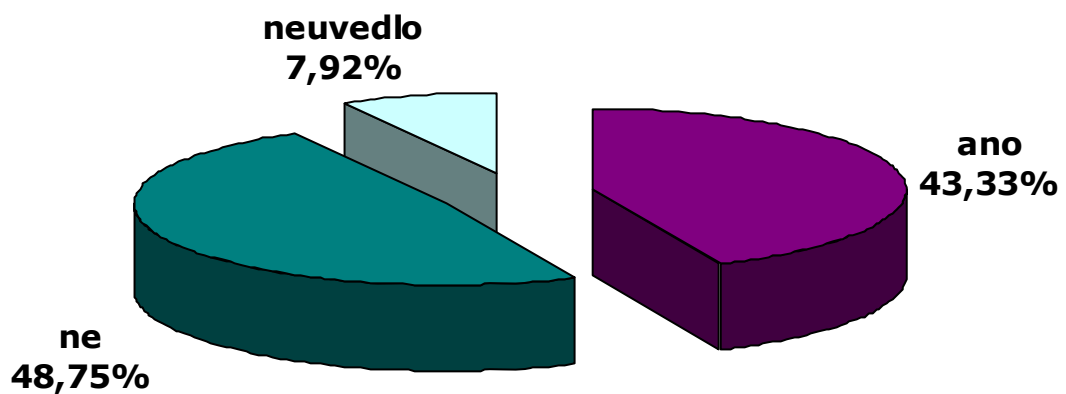
11.3.6 Nebezpečnost sekt

V dotazníku jsem dále zjišťoval, jestli si lidé myslí, že jsou sekty nějakým nebezpečím. Z nabízených možností (zcela určitě ano, spíše ano, nevím, spíše ne, zcela určitě ne), odpovědělo 26,66 % zcela určitě ano, 46,67 % spíše ano a 15,42 % lidí neví. Pro 9,17 % dotazovaných pak sekty nebezpečím spíše nejsou a 2,08 % odpovědělo, že zcela určitě ne.

Graf 8. – Nebezpečnost sekt

11.3.7 Zákaz sekt

Graf 9. – Zákaz sekt

Při pohledu na tento a předchozí graf, mne trochu udivuje skutečnost, že i když v předešlé otázce téměř ¾ dotazovaných označily sekty jako nebezpečí, na tomto grafu je patrné, že by je zakázalo „pouze“ 43,33 % všech dotazovaných. Dokonce téměř polovina (48,75 %) by sekty nezakázala. 7,92 % na tuto otázku neodpovědělo.

Jako argument, kterým lidé komentovali tuto otázku, uváděli svoji osobní nekompetentnost k takovému rozhodnutí.

11.3.8 Orientace v náboženském spektru

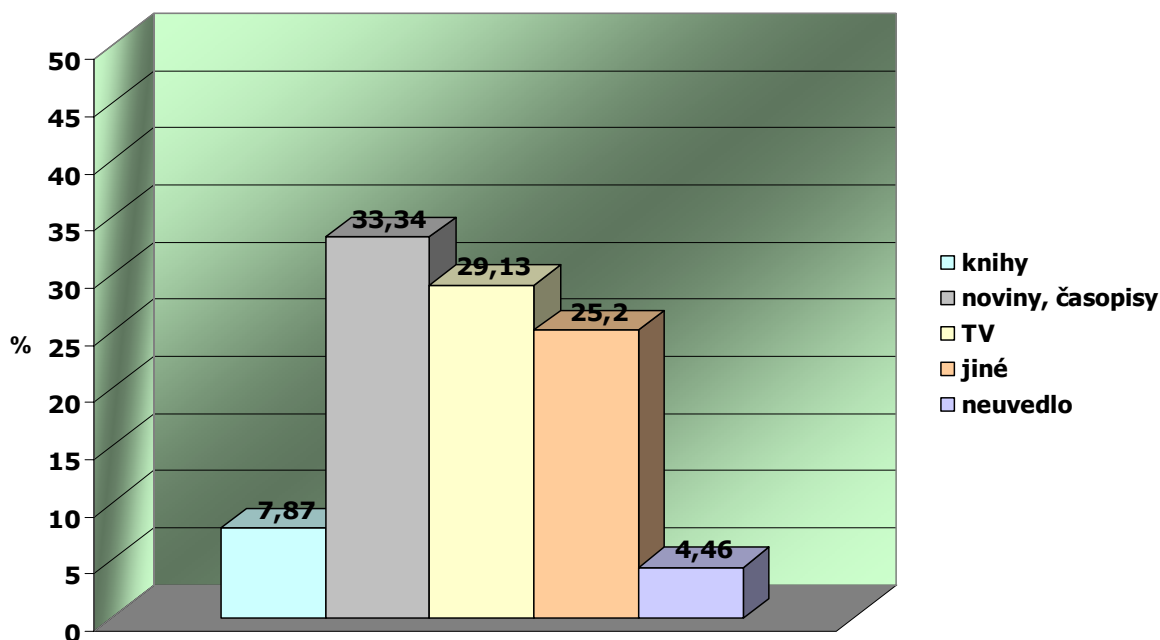
Zeptal jsem se respondentů na to, jaké znají sekty vyskytující se v ČR a jaké v regionu a o které sektě ví nejvíce. Výsledky byly překvapivé. Více než ½ lidí uvedla Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi, za kterou s velkým odstupem následovala Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (Mormoni) společně se Satanisty, které zmínilo necelých 20 % dotázaných. Mezi prvních osm se dostala také Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna, Církev adventistů sedmého dne, Scientologická církev, Vesmírní lidé a Společenství Ducha svatého pro sjednocení světového křesťanství (Moonisté).

1. Zhodnotit to lze asi takto: je zajímavým poznatkem, že 4 z těchto 8 náboženských společností, které veřejnost označila za sekty, je již registrováno a státem uznáno jako církev. Nejde ale o to, odsuzovat člověka, který nazval sektou registrovanou církev. Z jednoho pohledu je možné to brát jako neznalost právní normy, ale druhý pohled ukázal, že označení „sekta“ bylo přisouzeno na základě dojmu, který skupina vzbuzuje svými aktivitami. Je ale nutné ujasnit si postoj, se kterým k tomuto tématu přistupujeme a volit adekvátní označení.
2. Další skutečností, která stojí za zmínku je, že mezi sektami se objevila i katolická církev (resp. křesťané) nebo řeholní řády, které své místo zde dostaly „přiděleny“ jednoznačně kvůli fiktivním příběhům kolujícím v poslední době v médiích. Tyto případy byly ale záležitostí pouze několika jedinců.
3. Zajímavostí je, že 48 osob nevedlo ani jednu sektu u žádné z těchto tří otázek. Samozřejmě to lze vykládat různým způsobem. Ale stejně jako můžeme říct, že příčinou toho byla chvilková amnézie nebo nezájem vyplňovat dotazník, lze tvrdit, že 20 % dotazovaných má povědomí o alternativních náboženstvích na velmi nízké úrovni.

Jak jsem se již zmínil výše, je důležité přistupovat k této problematice nezaujatě a otevřeně. Tím ale nechci tvrdit, že zastávám stejné stanovisko k pojmenovávání církví sektami jako část veřejnosti, která byla výzkumným vzorkem, ale zároveň netvrdím ani opak. Jen je třeba zdůraznit, že tato práce je zaměřena na veřejnost, na její postoj a pohled na alternativní religiozitu a tedy je předmětem zkoumání nikoli právní analýza zákona, ale vnímání veřejnosti. Z toho důvodu i přes vědomí toho, že veřejnost používá některé termíny nevhodně, uvádím zde stanoviska vyplývající z výzkumu prováděném právě na ní nikoli na odbornících.

11.3.9 Zdroje informací

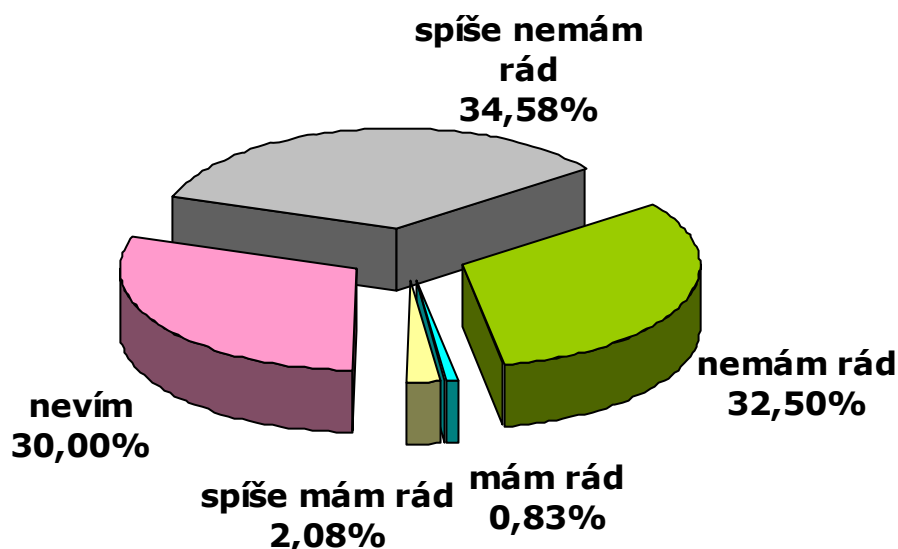
Zajímá mě, odkud má veřejnost informace o sektách. Z nabízených možností zvolilo 7,87 % knihy, 33,34 % označilo jako informační zdroj noviny a časopisy, 29,13 % televizi a 25,20 % uvedlo možnost „jiné“. U této varianty pak doplňovali nejčastěji osobní setkání nebo informace od příbuzných a známých, stejně jako uváděli internet nebo školu. 4,46 % lidí na tuto otázku neodpovědělo.

Graf 10. – Zdroje informací

11.3.10 Míra tolerance k sektám

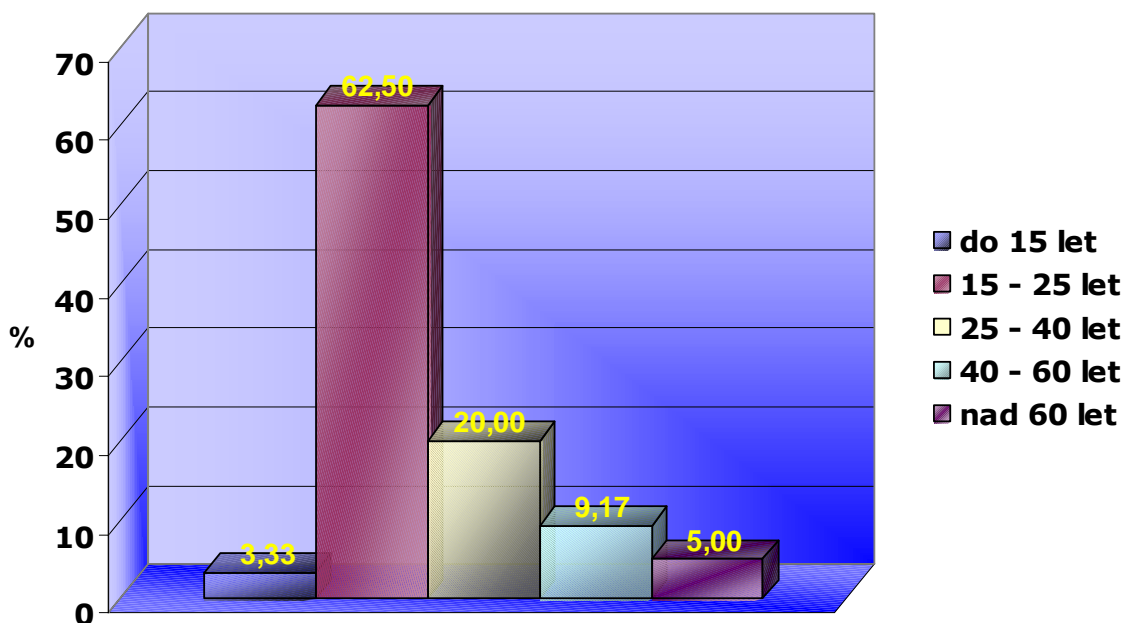
Abych mohl ještě objektivněji zaznamenat postoj veřejnosti k této problematice, ptal jsem se respondentů v dotaznících také na jejich toleranci vůči sektám. Na stupnici 1 – 5 (kde 1 byla hodnota „mám rád“, 5 „nemám rád“) zvolili dotazovaní ve 2 případech (0,8 %) hodnotu „1“, 2,1 % zvolilo hodnotu „2“, „nevím“ (3) uvedlo 30 % dotazovaných, „spíše nemám rád“ 34,6 % a 32,5 % nemá rádo.

Graf 11. – Míra tolerance

11.3.11 Ovlivnitelná věková kategorie

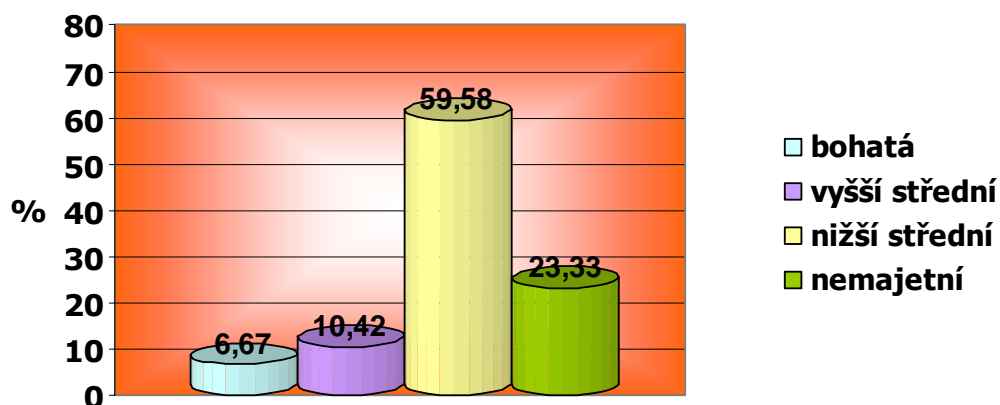
Zjišťoval jsem také, která věková kategorie je podle respondentů nejnáze sektami ovlivnitelná. Věkové spektrum jsem rozdělil do pěti kategorií (do 15 let, 15 – 25 let, 25 – 40 let, 40 – 60 let, nad 60 let).

Graf 12. – Ovlivnitelná věková kategorie

Věkovou skupinu do 15 let označilo za nejsnáze ovlivnitelnou 3,33 %, 15 – 25 let 62,50 % respondentů. 40 – 60 let je ovlivnitelná kategorie pro 20 % dotázaných a věk nad 60 let uvedlo jako nejsnáze ovlivnitelný 5 %. 31,25 % respondentů uvedlo věkové rozmezí, do kterého samo náleží.

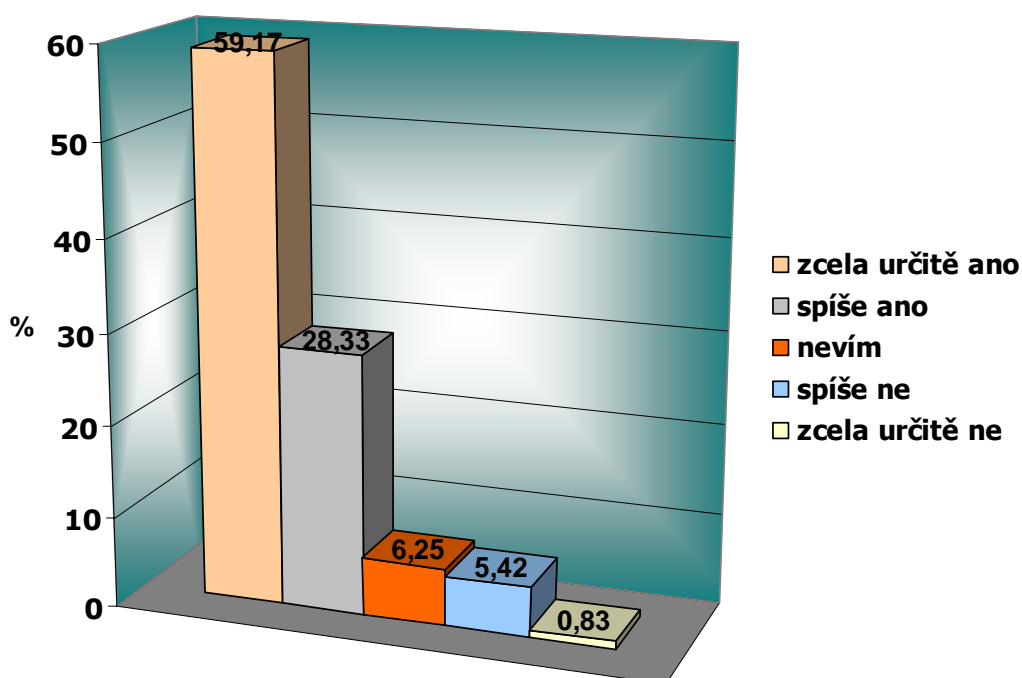
11.3.12 Ovlivnitelná společenská vrstva

Graf 13. – Ovlivnitelná společenská vrstva

Ze čtyř nabízených možností (bohatá, vyšší střední, nižší střední, nemajetní) zvolilo bohatou vrstvu 6,67 % lidí, vyšší střední 10,42 %, pro nižší se střední se vyslovilo 59,58 % odpovědí a nemajetné označuje za nejsnáze ovlivnitelné 23,33 % dotázaných.

11.3.13 Vhodnost diskuze o problematice sekt ve školách

Graf 14. – Vhodnost diskuze

Účastníci výzkumu také zodpovídali otázku, zda by se podle nich mělo ve školách mluvit o víře, náboženství, sektách, nebezpečí sekt. „Zcela určitě ano“ odpovědělo 59,17 % veřejnosti, 28,33 % zvolilo odpověď „spíše ano“, 6,25 % neví, 5,42 % dotázaných uvedlo „spíše ne“ a 2 lidé (0,83 %) označili odpověď „zcela určitě ne“.

11.3.14 Vyučování náboženství

Také jsem respondentům kladl otázku, jestli má být vyučování výsadou pouze tradičních církví nebo zda by se měla dát příležitost i alternativním směrům. Pod pojmem „tradiční církve“ si veřejnost představovala většinou katolickou církev, evangelickou, československou husitskou atd. Pro zjednodušení se dá říci, že výsadou pro tradiční církve se myslí dosavadní stav. 30 % dotazovaných by nechalo toto privilegium tradičním církvím, 42,5 % souhlasí s tím, aby se dala příležitost i alternativním směrům a 27,5 % neví.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zamýšlel nad tím, do jaké míry má veřejnost informace o skupinách a hnutích vyskytujících se na české náboženské scéně, aby byla schopna čelit nebezpečím, které se sebou sekty přinášejí.

Aby čtenář získal přehled, jsou v teoretické části rozpracovány kapitoly, jejíž obsah má přímou souvislost s problematikou alternativní religiozity. V praktické části je proveden rozbor dotazníků, jejichž prostřednictvím jsem se snažil co nejpřesněji a nejhlouběji nahlédnout do nitra respondentů, abych zjistil, jaký je jejich vztah k sektám, zkušenost ze setkání, postoj k jejich aktivitám, ale i informovanost a názor na jejich tendence a aktivity.

Ze tří základních hypotéz, které jsem si položil v kapitole 11.2 se mi hypotéza č. 3 zcela zřetelně nepotvrdila. Důvody, proč lidé vypisovaly u otázek 12, 13 a 14 názvy registrovaných církvích, ale mohly být zcela jiné než pouhá neznalost zákona. Z osobního rozhovoru vím, že motivací bylo také to, že v mnohých případech s registrací znaky sekty z organizace nevymizely. Hypotéza č. 2 se mi potvrdila a to podle očekávání (viz grafy 1. – 5.). U hypotézy č. 1 bych se opět vrátil k otázkám č. 12, 13 a 14 z dotazníku, protože také tyto mají výpovědní hodnotu o tom, jaké má veřejnost povědomí o sektách (viz kapitola 11.3.8). Kromě toho lze výpověď podporující tuto hypotézu najít i u otázky č. 9, kdy jen malé množství těch, kteří si myslí, že sekty jsou něčím prospěšné, dokázalo vyjádřit čím. Stejně jako u otázky č. 11, kde veřejnost nebyla schopna odpovědět na otázku „Které sekty by zakázala?“. Její povědomí v oblasti religiozity bych proto označil za povrchní a z hlediska nebezpečnosti sekt za nedostatečné.

Během realizování výzkumu jsem měl několikrát zkušenost, která má souvislost s hypotézou č. 2. Jak také uvádí autoři v každé publikaci: již vyslovení slova „sekta“ vzbuzuje v člověku jakousi potřebu mobilizace a zároveň předem nezám, nechuť, snad i obavy z něčeho, čemu člověk nerozumí, co nezná. Nasetkal jsem se s takovými případy poprvé, ale během sběru dat v rámci výzkumu se člověk nad určitými projevy musel přinejmenším pozastavit. Všiml jsem si, že zejména starší ženy reagovaly na moji prosbu o vyplnění dotazníku zprvu zvědavě (až s „babičkovskou“ dobrotou), ale to jen do chvíle, než zaslechly slovo „sekta“ (důvod, proč jsem používal tento termín, jsem uvedl v kapitole 11.3.1). V té chvíli začaly s odmítavými argumenty odcházet nebo alespoň zrychlily krok. V těchto chvílích si člověk daleko více uvědomí, jakou nálepku na sobě nese toto označení. A i když neměřitelná i toto je výpovědní hodnota (ne)respondenta.

Jako jedno z možných řešení se jeví zintenzivnit osvětu této problematiky, je ale otázkou, kde začít. Senioři bázlivě odmítají cokoli, co je spojeno se sektami a mládež a dospívající mající potřebu sounáležitosti, se stávají členy skupin, jejichž filozofie je jim samotným nejasná.

I když to v konečném důsledku vypadá jako cenzura, snad by nebylo od věci, určitým způsobem zpřísnit podmínky pro registraci. Stát nezkoumá učení ani věrouku žádající náboženské skupiny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY***Monografické publikace:***

- [1] ABGRALL, J. M. *Mechanismus sekt.* 1. vydání. Praha : Karolinum, 2000. ISBN 80-71847-74-7.
- [2] BÜCHNEROVÁ, B. *Co máme vědět o sektách.* 1. vydání. Praha: Amulet, 1999. ISBN 80-86299-02-3.
- [3] GALLAGHER, M. P. *Sekty a nová náboženská hnutí : dokumenty katolické církve (1986-1994).* 1. vydání. Praha: Zvon, 1997. ISBN 80-7113-207-1.
- [4] GEIST, B. *Sociologický slovník.* Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7.
- [5] GOLDMANN, R. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín.* 2. přepracované vydání. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0350-1.
- [6] HORA, L. *Problematika tzv. alternativní religiozity a jejího podílu na formování životní orientace mládeže.* 1. vydání. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-106-4.
- [7] JANDOUREK, J. *Sociologický slovník.* 1. vydání. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- [8] NOVOTNÝ, T., VOJTÍŠEK, Z. *Základní orientace v nových náboženských směrech.* Praha: Oliva, 1994. ISBN 80-901634-4-0.
- [9] REJCHRT, L. *Pavučiny : náboženství, nová náboženská hnutí, sekty.* 1. vydání. Praha: Oliva, 1995. ISBN 80-85942-13-5.
- [10] VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět.* 1. vydání. Praha: Beta Books, 2007, ISBN 978-80-86851-64-8.
- [11] VOJTÍŠEK, Z. *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství.* 1. vydání. Brno: L. Marek, 2005. ISBN 80-86263-69-X.
- [12] VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice.* 1. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-798-1.

Internetové zdroje:

- [13] WALTER, D. *Náboženství – netradiční náboženství*. [online]. [citováno 2007-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.icm.cz/nabozenstvi-netradicni-nabozenstvi>>
- [14] VOJTÍŠEK, Z. *Náboženství a sekty v České republice*. [online]. Převzato z časopisu: Policista 8/1998. [citováno 2007-05-10]. Dostupný z WWW: <http://www.spsmvbr.cz/cesky/os_stranky/jedlicka/sekty/sekty.html>
- [15] PROFANT, V., ŠTAMPACH, I. O. *Co je a co není sekta : Je potřeba kultivovat pojmosloví*. [online]. [citováno 2007-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://sweb.cz/vit.p/rozdell.html>>

Zákony:

- [16] Zákon č. 3/2002 Sb. [online]. [citováno 2007-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/sbirka/2002/sb002-02.pdf>>
- [17] Zákon č. 161/1992 Sb. [online]. [citováno 2007-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/sbirka/1992/sb035-92.pdf>>
- [18] Zákon č. 23/1991 Sb. [online]. [citováno 2007-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/sbirka/1991/sb006-91.pdf>>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1. – Vztah k sektám</i>	34
<i>Graf 2. – Vztah k sektám (srovnání podle okresů)</i>	35
<i>Graf 3. – Vztah k sektám (srovnání podle velikosti obce)</i>	36
<i>Graf 4. – Vztah k sektám (srovnání podle pohlaví – muži)</i>	37
<i>Graf 5. – Vztah k sektám (srovnání podle pohlaví – ženy)</i>	37
<i>Graf 6. – Setkání se sektou</i>	38
<i>Graf 7. – Nabízení služeb</i>	38
<i>Graf 8. – Nebezpečnost sekt</i>	39
<i>Graf 9. – Zákaz sekt</i>	39
<i>Graf 10. – Zdroje informací</i>	41
<i>Graf 11. – Míra tolerance</i>	42
<i>Graf 12. – Ovlivnitelná věková kategorie</i>	43
<i>Graf 13. – Ovlivnitelná společenská vrstva</i>	43
<i>Graf 14. – Vhodnost diskuze</i>	44

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

P II Seznam církví a náboženských společností registrovaných státem

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazník je anonymní(!!!), Vámi uvedené údaje budou sloužit výhradně pro účely výzkumu.

Dotazník prosím, vyplňujte následujícím způsobem:

U otázek s volnou odpovědí se, prosím, **hůlkovým písmem** stručně rozepište. U nabízených odpovědí označte znakem „X“ pole u Vámi zvolené možnosti (viz vzor). V případě, že označíte možnost s doplňující otázkou, zodpovězte, prosím, i tuto.

Volte vždy pouze **jednu** variantu.

Vzor: Pohlaví:

muž žena

-
1. Co je podle Vás sekta?
.....
.....
.....	8. Byl/je nějaký Váš příbuzný/známý členem sekty?
☐ ano
☐ ne, nikdo
☐ nevím
2. Jaký máte vztah k sektám?
☐ pozitivní
☐ negativní
☐ neutrální	9. Myslíte si, že sekty jsou něčím prospěšné?
☐ ano Čím?
.....
.....
3. Setkal(a) jste se někdy se členy sekty v regionu?
☐ ano
☐ ne
☐ nevím, nejsem si jistý(á)	☐ ne, ničím
☐ nevím
4. Nabízeli Vám členové sekty nějaké služby?
☐ ano
☐ ne
☐ nevím, nejsem si jistý	10. Jsou sekty podle Vás nějakým nebezpečím?
☐ zcela určitě ano
☐ spíše ano
☐ nevím
☐ spíše ne
☐ zcela určitě ne
5. Využil(a) jste někdy jejich služeb?
☐ ano Jakých? Jak?
.....
.....
☐ ne	11. Zakázal(a) byste sekty?
☐ ano Které?.....
☐ ne
6. Vzal(a) jste si od nich nějaké materiály?
☐ ano
☐ ne	12. Jaké znáte sekty vyskytující se v ČR?
.....
.....
7. Účastnil(a) jste se někdy jejich setkání?
☐ ano
☐ ne	13. Jaké znáte sekty vyskytující se v regionu (okrese)?
.....
.....
.....

14. O které sektě víte nejvíce? A co?
.....
.....

15. Odkud máte informace o sektách?
 knihy
 noviny, časopisy
 TV
 jiné (prosím, uveďte).....

16. Vyjádřete míru svojí tolerance vůči sektám na stupnici:

mám rád								nemám rád
	1	2	3	4	5			
	☐	☐	☐	☐	☐			

17. Čím je podle Vás sekta pro lidi přitažlivá? Co chybí církvi (církvím)?
.....
.....
.....

18. Která věková kategorie je podle Vás nejnázatve sektami ovlivnitelná?
 do 15 let
 15 – 25 let
 25 – 40 let
 40 – 60 let
 nad 60 let

19. Jaká společenská vrstva je podle Vás nejnázatve sektami ovlivnitelná?
 bohatá
 vyšší střední
 nižší střední
 nemajetní

20. Mělo by se podle Vás ve školách mluvit o víře, náboženství, sektách, nebezpečí sekt?
 zcela určitě ano
 spíše ano
 nevím
 spíše ne
 zcela určitě ne

21. Mělo by se ve školách vyučovat náboženství?

ZŠ:
 povinný předmět
 nepovinný předmět
 nevyučovat

SŠ:
 povinný předmět
 nepovinný předmět
 nevyučovat

gymnázium:
 povinný předmět
 nepovinný předmět
 nevyučovat

VŠ:
 povinný předmět
 nepovinný předmět
 nevyučovat

22. Má být vyučování náboženství výsadou pouze tradičních církví?
 ano
 ne, měla by se dát příležitost i alternativním směrům
 nevím

23. Přiřaďte číslo k pojmu podle Vašich životních priorit (1-nejvyšší priorit, 10-nejnižší priorit):

☐ rodina	☐ peníze
☐ zaměstnání	☐ láska
☐ přátelé	☐ vzdělání
☐ zdraví	☐ majetek
☐ víra	☐ společenské postavení

Nyní, prosím, zodpovězte otázky týkající se Vaší osoby:

24. Pohlaví:
 muž
 žena

25. Vzdělání:
 ZŠ
 SŠ
 VŠ

26. Věk:

Děkuji za Vaši ochotu a čas, který jste věnoval(a) vyplňování tohoto dotazníku.

PŘÍLOHA P II: SEZNAM CÍRKVÍ A NÁBOŽENSKÝCH SPOLEČNOSTÍ REGISTROVANÝCH STÁTEM

Zdroj: Ministerstvo kultury ČR (<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=545>)

Círky a náboženské společnosti registrované podle zákona č. 308/1991 Sb.

1. Apoštolská církev
2. Bratrská jednota baptistů
3. Církev adventistů sedmého dne
4. Církev bratrská
5. Církev československá husitská
6. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů
7. Církev řeckokatolická
8. Církev římskokatolická
9. Českobratrská církev evangelická
10. Evangelická církev a. v. v ČR
11. Evangelická církev metodická
12. Federace židovských obcí v ČR
13. Jednota bratrská
14. Křesťanské sbory
15. Luterská evangelická církev a. v. v ČR
16. Náboženská společnost českých unitářů
17. Náboženská společnost Svědkové Jehovovi
18. Novoapoštolská církev
19. Pravoslavná církev v českých zemích
20. Slezská církev evangelická a. v.
21. Starokatolická církev v ČR

Círky a náboženské společnosti registrované podle zákona č.3/2002 Sb.

22. Církev Křesťanská společenství
23. Obec křesťanů v České republice
24. Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny, Hnutí Hare Krišna
25. Česká hinduistická náboženská společnost
26. Ústředí muslimských obcí